

Motion om åtgärder för att minska Stockholms stads problem med gäss

Motion av Karin Ernlund och Jonas Naddebo (båda C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Karin Ernlund och Jonas Naddebo (båda C) föreslår i en motion till kommunfullmäktige att en pilot med syfte att skrämja bort gäss från stadens badplatser ska genomföras samt att vilt kött ska serveras i stadens verksamheter. I motionen föreslås också att den viltpilot som genomförts i en av stadens stadsdelsnämnder ska spridas till alla stadens verksamheter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Jägarnas Riksförbund, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet, Svenska Viltmatakademin, Svenskt viltkött EF och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Jägarnas Riksförbund, Naturvårdsverket och Svenskt viltkött EF har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret är positivt till att åtgärder för en mer hållbar gåspopulation genomförs och lyfter att det pågår samverkan inom ramen för Digital Futures för att genomföra en pilot i syfte att skrämja bort gässen från olämpliga platser. Avseende att servera mer viltkött inom stadens verksamheter framhåller stadsledningskontoret att stadens matstrategi lyfter svenskt viltkött som inte stödutfodrats som ett bra alternativ till andra sorters kött samt att den viltpilot som genomförts i ett stadsdelsnämndsområde bör utvärderas innan det sprids till andra av stadens verksamheter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på att åtgärder föreslås för att åstadkomma en mer hållbar gåspopulation i Stockholm och anser att förutsättningarna

att genomföra en pilotstudie med drönare som skrämselformetod först bör utredas. Vidare anser nämnden att det pågående pilotprojektet avseende servering av viltkött på förskolor och äldreboenden i Skärholmen behöver utvärderas innan det utökas till att innefatta alla stadsdelar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att förslaget om att trafiknämnden ges i uppdrag att genomföra en pilot med drönare som skrämselformetod kan vara värt att pröva. Vidare anser nämnden att det är oklart om förslaget om behovet av att öka jakten på gäss vid stadens strandbad även ska kopplas till förslaget om att utöka möjligheterna att servera viltkött vid förskolor och äldreboenden inom staden, vilket i sig kräver en omfattande hantering.

Kungsholmens stadsdelsnämnd följer eventuella pilotprojekt som har som syfte att förhindra gäss från att förorena badplatser och avser också att testa åtgärder för att försöka förbättra badvattenkvaliteten vid Smedsuddsbadet. Vidare anser nämnden att det skulle kunna bli aktuellt att servera viltkött i nämndens verksamheter om det skulle finnas i Stockholms stads upphandlade utbud.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiv till förslaget att trafiknämnden genomför en pilot för att med drönare skrämna gässen samt ser positivt på servering av svenskt viltkött inom förskolan. Nämndens erfarenhet av pilotprojektet om viltkött inom äldreomsorgen visar dock att det var utmanande att få specialkost, såsom lättuggat, och skonkost att fungera optimalt med viltkött som är ganska magert.

Svenska Jägareförbundets rekommendation är att berörda aktörer och framförallt markägare verkar för kraftigt ökad jakt på gäss i de områden man inte vill att de ska uppehålla sig samt ser positivt på att man verkar för ökad användning av viltkött, inklusive kött från gäss.

Svenska Viltmatakademin menar att insatser från enskilda kommuner endast riskerar att enbart flytta problemet till andra kommuner i länet, men redogör för ett antal förslag i sitt remissvar.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) instämmer i att gässen ökat i antal och att även kontaktytorna mellan människa och gås ökat och redogör sina ståndpunkter för motionens förslag i valda delar i sitt remissvar.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms badstränder ska vara trygga, attraktiva och trevliga platser att vistas i för boende och besökare i området. Jag delar därför motionärernas bild av att det ökande antalet av gäss i Stockholms stad är ett stort problem, som bland annat har medfört att mark och vatten vid Stockholms badstränder förorenas. I vissa fall till den grad att bad har behövt stängas på grund av otjänlig vattenkvalitet.

Staden har under de senaste åren arbetat aktivt för att hitta nya metoder för att bemöta framförallt kanadagåsens och den vitkindade gåsens växande population. Det är ett arbete som måste fortsätta med full kraft för att få bukt med de problem som vi har idag. Jag anser dock att staden är på god väg med att implementera och utveckla de

åtgärdsförslag som togs fram för att begränsa gässens närvaro på badplatser. Bland annat inledde staden i somras ett innovationsprojekt där drönare används för att valla bort gässen från tre olika badplatser i staden: Sättrabadet, Maltesholmsbadet och Långholmens strandbad. Projektet ska utvärderas noggrant för att sedan kombinerat med andra åtgärder kunna användas för att freda våra badplatser och minska populationen av gäss.

Gällande frågan om gåskött delar jag stadsledningskontorets bild av att det redan finns adekvat stadsövergripande styrning och att det åligger berörda nämnder och styrelser att välja lämpliga åtgärder för implementering. Erfarenheterna av pilotprojektet om viltkött inom äldreomsorgen i Skärholmens stadsdelsnämnd visar att det finns stora utmaningar med att använda viltkött i högre utsträckning inom den aktuella kommunala verksamheten. I synnerhet när det kommer till möjligheten att få specialkost såsom lättuggad mat och skonkost baserad på viltkött. Därför anser jag att det inte är prioriterat att utöka piloten till fler stadsdelar i dagsläget.

Bilaga

Motion om åtgärder för att minska Stockholms stads problem med gäss, dnr KS 2022/1294-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 29 november 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

I Centerpartiet ser vi till hela landets bästa och är till skillnad mot finansborgarrådet Karin Wanngård väl medvetna om att Stockholms gåsproblematik aldrig kommer att lösas utan en fungerande nationell viltförvaltning av gäss. Helt enkelt för att gäss både förflyttar sig långa sträckor under sina födosök och gör säsongsförflyttningar vår och höst. Detta innebär att en gåsflock som betar gräs, och samtidigt förorenar Sättrabadet ena dagen, kan orsaka stora skador hos en spannmålsodlande lantbrukare

utanför Stockholms stads gränser nästa dag. För att sedan, när hösten kommer, flytta till sydligare breddgrader och orsaka liknade problem i Skåne eller till och med utanför Sveriges gränser. Därför är det av största vikt att Stockholm, som största kommun, också tar sitt ansvar och visar vägen i en fråga som rör hela Sverige. Vilket idag är långt ifrån fallet.

Karin Wanngård menar att staden ”är på god väg att implementera och utveckla åtgärdsförslag” för att begränsa gäss närvaro på stadens badplatser och exemplifierar det med den drönarpilot som Centerpartiet föreslagit i denna motion vilken också genomfördes i somras. Som motionär är jag förstås glad över att Centerpartiets förslag anammades men eftersom drönartekniken bara tillfälligt löser problemen med gäss på en specifik plats behöver finansborgarrådet också lägga sina egna matpreferenser <https://www.mitti.se/nyheter/ata-badstrandsgas--nej-tack-6.3.42124.d3a0ccc86d> åt sidan, ta del av befintlig forskning och börja leda Stockholms stad mot en klimatsmartare framtid.

Enligt Naturvårdsverket visade hösträkningen 2022 att det förekommer över 500 000 vilda gäss i Sverige <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2023/november/allt-fler-vilda-gass-i-sverige/> till skillnad mot omkring 100 000 under 1990-talet. Ökningen går fort och samma inventering visar att den vitkindade gåsen, som idag inte omfattas av någon allmän jakttid, finns i närmare 290 000 exemplar och därmed är Sveriges vanligaste gåsart. Fler gäss innebär ökade kostnader för samhället. 2022 uppgick ersättningar utbetalade för betesskador orsakade av fåglar på jordbruksmark till 15,4 miljoner kronor.

Drönare och andra skrämselfmetoder minskar inte antalet gäss, det gör däremot jakt. Men om fler gäss ska fällas i Sverige måste det också finnas incitament för jägarna att jaga dem. Därför är det av största vikt att statusen för gåsköttet höjs och det är precis här Stockholm borde visa vägen genom att börja servera mer viltkött, däribland gås, i stadens verksamheter. Oavsett vad Karin Wanngård själv tycker är äckligt eller inte att ha på sin tallrik. Centerpartiet ställer sig vidare frågande till att finansborgarrådet helt verkar resignera inför de utmaningar som finns med att servera mer viltkött och ställa om till en klimatsmartare framtid och delar inte bilden att det ”inte är prioriterat” som hon skriver i sina synpunkter.

Centerpartiet har däremot förståelse för att det av vissa verksamheter kan upplevas som att det innebär vissa utmaningar och att det vid behov kan bli aktuellt att kompetensutveckla personal för att kunna tillmötesgå exempelvis äldres behov av lättuggad skonkost. Detta för att undvika missuppfattningar om att viltkött exempelvis skulle vara mer svårtuggat än annat kött och andra fördomar.

Att vara en del av den gröna omställningen kräver ibland att vissa saker till viss del måste göras på ett annorlunda sätt. Det är precis på den punkten Centerpartiet tycker att Stockholm borde visa vägen.

Ärendet

I en motion inlämnad av Karin Ernlund och Jonas Naddebo (båda C) framkommer att möjligheterna till bad i Stockholm begränsas av att det vid ett flertal badplatser avråds från bad på grund av otjänligt vatten. Av de totalt 317 vattenprover som togs under sommaren 2022 visade 36 procent av proverna avvikande resultat varav 43 prover visade resultatet otjänligt och 73 prover resultatet tjänligt med anmärkning. Enligt motionen beror detta på att vilda sjöfåglar, i första hand kanadagäss och vitkindade gäss, förorenar vattnet med sin avföring och att problemet förvärras i takt med att gåspopulationerna ökar i omfattning.

I motionen framkommer att det finns pågående viltforskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet och Högskolan i Kristianstad rörande skrämselemetoder av gäss som uppträder i oskördade grödor. Där har användandet av drönare visat sig vara en metod som fungerar.

Motionärerna menar också att skyddsjakten på gäss ska utökas och att staden behöver ha en mer samlad styrning över natur-, vilt- och fiskevården i Stockholm, som idag är uppdelad mellan flera olika förvaltningar. Utöver skyddsjakten framhålls också behovet av en mer generell jakt för att bromsa och minska ökande populationer.

Motionärerna menar också att Stockholms stad kan bidra med att höja statusen för kött från vild gås. Varje dag serveras tusentals måltider i Stockholms stads verksamheter och potentialen att servera mer närproducerad svensk mat och mer viltkött är stor. Skribenterna menar att viltkött är klimatsmart, näringsrikt och fritt från antibiotika och färgämnen.

Mot bakgrund av detta föreslår motionen att kommunfullmäktige beslutar att:

- ge trafiknämnden i uppdrag att genomföra en pilot för att med drönare skrämja bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser.
- ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder i Stockholms stad, aktivt verka för att höja statusen för kött från vild gås genom att servera mer viltkött i stadens verksamheter.
- ge berörda nämnder i uppdrag att utöka det pågående pilotprojektet för att servera viltkött på förskolor och äldreboenden i Skärholmen till att omfatta alla stadsdelar.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Jägarnas Riksförbund, Naturvårdsverket, Svenska Jägareförbundet, Svenska Viltmatakademin, Svenskt viltkött EF och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Jägarnas Riksförbund, Naturvårdsverket och Svenskt viltkött EF har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms offentliga rum ska vara av hög kvalitet och trygghets- och trivselskapande insatser genomförs regelbundet i stadens miljöer för att göra dessa till attraktiva och trevliga platser att vistas i för både besökare och boende i området. Stadsledningskontoret anser att åtgärder för en hållbar gåspopulation ligger i linje med kommunfullmäktiges budget och intentioner inom verksamhetsområdet.

I en utredning kring badvattenkvalitet som genomfördes på uppdrag av staden 2022 rekommenderades ett antal åtgärder för att begränsa gässens närvaro på badplatser. Åtgärdsförslagen innefattade främst metoder som användning av grön laser, utökad skydds jakt, användning av rävatrapp, plantering av fler buskage, skrämning med hundar samt införande av lågt staket.

Pilot med drönare

Stadsledningskontoret anser att användandet av drönare är ett intressant alternativ som staden kan använda för att skrämja bort gäss från bland annat badplatser och ser fördelar med att i pilotverksamhet testa metoden, gärna i kombination med andra åtgärder som lyfts fram i tidigare utredning. Stadsledningskontoret vill understyrka vikten av att utvärdera effekterna av eventuella åtgärder för att få en ökad kunskap om vilka åtgärder som är verksamma.

Inom ramen för Stockholms stads samarbete i Digital Futures, där staden och regionen samarbetar med akademi och näringsliv, har en workshop arrangerats för att undersöka möjligheten att med hjälp av teknik på olika vis kunna inventera var gässen befinner sig samt olika sätt att skrämja bort dem från olämpliga platser. Ett pilotprojekt där teknik testas för att möjliggöra lärande planeras att genomföras under sommaren i samarbete med ett antal stadsdelsnämnder.

I försök med drönare kommer staden behöva förhålla till flygrestraktionsområden som bland annat finns i centrala Stockholm, området kring Bromma flygplats samt de fem helikopterflygplatser som finns. En annan viktig aspekt att ta i beaktande är att badplatserna är platser för rekreation och avkoppling och därför anpassa tiderna för användandet av drönare.

Servera mer viltkött i stadens verksamheter och utöka pilotprojekt om att servera viltkött på förskolor och äldreboenden

Enligt *God, hälsosam och klimatsmart mat - Stockholms stads matstrategi* ska stadens verksamheter välja kött med omsorg och använda Världsnaturfondens köttguide vid val av kött som ska serveras. I köttguiden framkommer att viltkött från Sverige som inte är stödutfordrat (som älg, hjort, rådjur och vildsvin) är ett bra alternativ jämfört med andra sorters kött.

Stadsledningskontoret kan konstatera att matstratgin ger adekvat stadsövergripande styrning från kommunfullmäktige och att det är upp till berörda nämnder och verksamheter att välja lämpliga åtgärder för implementering.

Stadsledningskontoret bedömer att det blir viktigt att ta med sig de erfarenheter som Skärholmens stadsdelsnämnd gjort under den viltpilot som pågått och att piloten utvärderas innan den eventuellt sprids till andra stadsdelsnämndsområden.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion om åtgärder för att minska Stockholms stads problem med gäss av Karin Ernlund och Jonas Naddebo båda (C) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2023 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Pilot med drönare

För att kunna använda drönare som skrämselmetod i syfte att skrämja bort gäss från badplatser i Stockholm behöver staden förhålla sig till gällande flygrestriktioner. En pilotstudie med drönare kan exempelvis endast innefatta områden utanför det centrala området i Stockholm som omfattas av förbudet.

Då flera av Stockholms badplatser kan finnas inom restriktionsområden behöver varje badplats utredas rörande detta innan etablering av metoden införs.

Ljudet från drönare kan upplevas som störande. Miljöförvaltningen anser därför att drönarnas negativa inverkan på miljön för badplatsbesökare behöver beaktas vid bedömningen av om drönare ska användas som skrämselmetod.

Om drönarrestriktionerna följs och flygningarna sker i samråd med aktuella flygplatser/helikopterplattor ser miljöförvaltningen dock inte något hinder att genomföra en pilotstudie på utvalda badplatser.

Miljöförvaltningen delar Swecos och trafikkontorets bedömning att det sannolikt behövs en kombination av åtgärder för att minimera olägenheten som gässen ger upphov till.

Servering av mer viltkött i stadens verksamheter

Miljöförvaltningens bedömer att det är möjligt att ta tillvara viltkött som exempelvis från gås, men att det ställer stora krav på hanteringskedjan och den som tar emot köttet.

Förvaltningen anser att pilotprojektet att servera viltkött på förskolor och äldreboenden i Skärholmen, behöver utvärderas innan projektet utökas till att omfatta alla stadsdelar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 mars 2023 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation av Linn Bessner (C), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med skribenternas beskrivning av problematiken med särskilt kanadagås och vitkindad gås vid stadens strandbad.

I nuläget bedriver trafikkontoret enbart skydds jakt, då det är ett kostnadseffektivt sätt att minska gåspopulationen. Det har nyligen blivit lagändringar som medför att även vitkindad gås ses som ett skadedjur som får skjutas när de uppträder i flockar om fem gäss eller fler, tidigare var staden tvungen att ansöka om dispens för att få skjuta vitkindad gås. Tidigare dispenser gällde 20-30 individer årligen vilket gjorde att insatserna blev relativt verkningslösa. Förvaltningen anser att den nya lagstiftningen har ökat möjligheterna att genom avskjutning komma till rätta med de stora gåspopulationerna vid stadens strandbad.

Vidare anser förvaltningen att skribenternas förslag om att trafiknämnden ges i uppdrag att genomföra en pilot med drönare som skrämseltaktik kan vara värt att pröva. Det kräver dock att staden undersöker möjligheterna för detta med tanke på eventuella restriktioner avseende närheten till Bromma flygplats.

I övrigt är förvaltningen enig med skribenterna om fördelarna med viltkött. Det är emellertid oklart om skribenternas förslag om behovet av att öka jakten på gäss vid stadens strandbad även ska kopplas till förslaget om att utöka möjligheterna att servera viltkött vid förskolor och äldreboenden inom staden.

Förvaltningen vill med anledning av detta påpeka att livsmedelslagstiftningen inkluderar ett omfattande regelverk som styr livsmedelshantering. Om avskjutna vildfåglar ska användas som livsmedel på kommersiell nivå krävs upphandling av en hanteringskedja som bland annat inkluderar godkänd verksamhetsutövare, kylda transporter, vilthanterings- eller styckningsanläggning med kylrum samt

veterinärkontroller. Tilläggas bör att en stor del av köttet förmodligen skulle behöva kasseras på grund av skott- och vävnadsskador. Det är också viktigt att notera att denna skydds jakt i huvudsak utförs i högsommarvärme, det innebär att förruttelseprocessen startar omgående och köttet blir otjänligt inom någon timme om det inte kommer in i ett kylrum. Förvaltningen anser att detta skulle innebära en omfattande hantering som inte är ekonomiskt försvarbar.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Anette Nordvall (C), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen kan bekräfta att det i parker och vid strandbad finns problem med avföring från gäss. Under 2022 genomförde förvaltningen, på inrådan av miljöförvaltningen, en utredning om vad som orsakar återkommande försämrade badvattenkvalitet vid Smedsuddsbadet. Avföring från gäss pekade ut som en möjlig huvudanledning. Förvaltningen följer med intresse eventuella pilotprojekt som har syfte att förhindra gäss från att förorena badplatser och avser också att själva testa åtgärder för att försöka förbättra badvattenkvaliteten vid Smedsuddsbadet.

Vidare anser förvaltningen att det är intressant att följa eventuella möjligheter att servera viltkött i stadens verksamheter, eftersom det är ett klimatsmart alternativ. Enligt förvaltningen skulle det kunna bli aktuellt att servera viltkött i nämndens verksamheter om det skulle finnas i Stockholms stads upphandlade utbud. Det skulle dock förutsätta att köttet uppfyller gällande krav samt utgör ett prisvärt alternativ. För många äldre inom förvaltningens verksamheter krävs till exempel att köttet är mörkt samt går att tillaga och värmeålla på ett sätt som passar de äldre som har tugg- och sväljsvårigheter.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 mars 2023 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Reservation av Alice Vestlin (C), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Förvaltningen är positiv till förslaget att trafiknämnden genomför en pilot för att med drönare skrämja bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser. Förvaltningen har sedan många år problem med otjänliga badvattenprover vid Sättrastrandsbadets norra provtagningspunkt, vilket redogjorts för Skärholmens stadsdelsnämnd i ärenden SKHLM 2021/1058 och SKHLM 2022/669. Sättrastrandsbadets bedöms vara en lämplig plats för trafiknämnden att genomföra motionens förslag till pilot, förutsatt att planerad skydds jakt genomförs enligt plan under badsäsongen 2023.

I enlighet med förvaltningens riktlinjer för mat, måltider och fysisk aktivitet ska förskolorna följa aktuella miljöprogram för Stockholms stad samt stadens strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. I dessa framgår att kött och fisk ska väljas med omsorg samt att köttguiden från Världsnaturfonden ska användas. Viltkött är, enligt köttguiden, ett bra alternativ till kött och förvaltningen ser positivt på servering av svenskt viltkött inom förskolan men utbudet av produkter inom upphandlat ramavtal för livsmedel är begränsat. Om pilotprojektet ska spridas till fler stadsdelar ser förvaltningen ett behov av att utöka upphandlat utbud av svenskt viltkött.

Sättra vård- och omsorgsboende arbetar utifrån stadens kostpolicy och i samarbete med matleverantörer för att göra måltiden till en lustfylld och trevlig stund på dagen för alla boende. Matens betydelse är stor och demenssjukdomar kan förändra lukt- och smaksinnen, därför är matens lukt, smak och konsistens viktigt. Måltidssituationen är också av stor vikt och Sättra vård- och omsorgsboende arbetar kontinuerligt med dukning som är anpassat efter boendes behov, och med att uppmärksamma högtider och skapa egna traditioner. En sådan tradition som testades vid ett tematillfälle hösten 2022 var en vecka med vilt då det serverades olika rätter med viltkött på boendet. Det avslutades med en gemensam middag med dukning i höstfärger och dekorationer och vilt på menyn.

Uppföljningar visar att många boende förvisso uppskattade detta tema med vilt och medarbetare kunde laborera med olika associationer till skogen för att göra måltidsupplevelsen positiv. Dock var det också en återkommande återkoppling från både boende och medarbetare att man upplevde viltmåltiderna i sig som mindre positiva både till smak och konsistens samt att det var utmanande att få specialkost såsom lättuggat och skonkost att fungera optimalt med viltkött som är ganska magert. Sättra vård- och omsorgsboende har dragit slutsatsen att temat viltkött inte kommer att prioriteras när 2023 års temamiddagar planeras då andra teman har fått mer positiva omdömen från boende.

Svenska Jägareförbundet

Svenska Jägareförbundets yttrande daterat den 17 januari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

För att komma till rätta med problem som gässen orsakar, är vår uppfattning att skrämsel kan fungera, men det är inte helt säkert. Anledningen till detta är att om skrämsel ska fungera så bör det finnas områden i någorlunda närhet där gässen får vara ifred och beta. Det blir sannolikt svårt att uppnå i urbana miljöer.

Vår rekommendation är att berörda aktörer och framförallt markägare verkar för kraftigt ökad jakt på gäss i de områden man inte vill att de ska uppehålla sig. Lyckas man med detta så uppnår man både skrämseleffekter och minskat antal gäss.

Vi ser positivt på att man verkar för ökad användning av viltkött inklusive kött från gäss.

Svenska Viltmatakademin

Svenska Viltmatakademins yttrande daterat den 19 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen DNR KS2022/1294 lyfter på ett föredömligt sätt fram ett problem som endast kan lösas genom en gemensam satsning av kommunerna i Stockholms län. Det är därvid av stor vikt att ta fram en gemensam förvaltningsplan för gäss i regionen. Insatser från enskilda kommuner riskerar att enbart flytta problemet till andra kommuner i länet. Kommunerna bör gemensamt upphandla vilthanteringsanläggning (VHA) för hygienisk slakt, nedfrysning och lagring. Viltmatakademin ställer sig mycket positiv till ambitionen att höja statusen på kött från vild gås och föreslår att kommunerna informerar allmänheten om det gastronomiska värdet och viltkött. Men den bedömda mängden fåglar och den avskjutning som är teoretiskt möjlig och lämplig ger inte underlag för ett bredare nyttjande av gåsköttet, t ex inom skola och vård. Däremot kan ett urval av regionens restauranger erbjudas köpa från vilthanteringsanläggningen till julbordssäsongen. Viltmatakademin kan bistå med kontakter till lämpliga och intresserade viltkrogar. Bakgrund

Viltkött är det mest naturliga kött som finns. Det är fettsnålt, smakrikt, närproducerat, naturligt utan tillsatser eller läkemedel och har lågt CO₂-avtryck. Viltet behöver inte importeras utan utgör en av våra viktigaste nationella ekosystemtjänster: en sann naturresurs. Viltkött är dessutom ett viktigt pedagogiskt livsmedel som lär oss om var maten kommer ifrån, om vilka vilda djur vi har i Sverige, om naturen och ekologin. Den utgör ett viktigt bidrag till en ökande medvetenhet om hållbara samhällen. Att få fler att våga välja viltkött är Viltmatakademin's mission.

Problemet med gäss

Det är ett allom känt problem att migrerande gåsflockar förorenar gräsmattor, golfbanor och badplatser där människor vill vistas. Den kraftigt ökande gåsstammen har därvid ökat på problemets betydelse runtom i landet. En stor gåsflock kan på kort tid orsaka stora skador, tex på odlade grödor. De smutsar ner med sin avföring och kan under kortare perioder orsaka betydande försämring av vattenkvaliteten på badplatser. Gäss av olika arter, t ex grågås, vitkindad gås och kanadagås, är

förhållandevis intelligenta fåglar och har gemensamt att de är varska, läraktiga och snabbt anpassar sin vistelse efter förekomsten av hot från predatorer och jägare. Jakt på en begränsad plats får därför bara liten och temporär effekt. Jakt på gås i tätbebyggt område

En ökad skydds jakt inom ett område eller en kommun kommer sannolikt få till effekt att gässen byter vistelseort och flyttar till grannkommunen. Det är av detta skäl svårt att genom jakt beskatta stammen, varför det behövs en gemensam förvaltningsplan täckande ett större geografiskt område. I planen bör också områden kartläggas där gässen kan vara helt fredade, utan att störa människor, och där det finns lämplig föda. Då lär sig fåglarna att flyga dit. På platser där gässen orsakar störning eller hygienisk olägenhet kan jakten i stället intensifieras. Ett projekt som detta kommer sannolikt behöva ett par år innan gässen lärt sig var det är farligt att vara, och var det finns lugnare områden med foder. Därefter kan man uppskatta en rimlig volym för avskjutning. Viltmatakademin uppskattar att det möjligen finns potential att skjuta 2000 – 3000 gäss under en säsong i Stockholms län.

Tillvaratagande av köttet

Svenska Viltmatakademin stödjer till fullo förslaget att i högre grad ta till vara gåskött från skydds jakt. Det finns en stor folkbildande nytta att allmänheten lär sig att kött från vilda gäss också är utmärkt mat av hög kvalitet. Det mest rimliga är att använda gåsens bröst, men även köttet från benen är utmärkt. Vikterna hos detta kött varierar med arten:

Vitkindad gås: ca 500 g

Grågås: ca 700 g

Kanadagås: ca 1,5 kg

Då avskjutningsvolymerna bedöms ligga mellan 2000 – 3000 gäss under en säsong i Stockholms län ställer sig Viltmatakademin däremot tveksam till förslaget att erbjuda gåskött i t ex äldreboenden eller skolor. Det kommer helt enkelt inte finnas tillräckligt med råvara, trots ökad avskjutning.

Viltmatakademis mission är att lyfta värdet av viltkött, så att fler ska se nyttan med och värdera svenskt vilt. Därför är det viktigt att även det ekonomiska värdet på köttet kan tillåtas stiga, vilket skulle leda till att fler vill hantera viltkött med hög kvalitet genom hela livsmedelskedjan. Mot denna bakgrund bedöms det som kontraproduktivt att exempelvis subventionera gåskött för bredare målgrupper.

Ett alternativ vore att varje skydds jaktlag fick lov att sälja gåsköttet direkt till lokala restauranger eller butiker. Det bedömer Viltmatakademin inte som hygieniskt genomförbart eller i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter. I stället föreslås att kommunerna i länet gemensamt upphandlar vilthantering (slakt och lagring) från en kommersiell vilthanteringsanläggning (VHA) eller annat livsmedelsföretag. Varje godkänd hanteringsanläggning är skyldig ha en ändamålsenlig lokal för slakt och

frysning, vilket restauranger eller livsmedelsaffärer normalt saknar. Kötthanteringen kan rent logistiskt hanteras på bästa sätt av en vilthanteringsanläggning som samlar upp skjutna fåglar under en längre period.

Från upphandlad vilthanteringsanläggning föreslås att ett urval restauranger med inriktning på vilt uppmuntras att köpa gåskött för servering vid t ex julbord. Enligt Viltmatakademiens uppskattning kräver servering av 1000 personer på viltjulbord cirka 100 kg kött av gås (vilket motsvarar ca 1500 fåglar). Den teoretiska avskjutningen på 2000-3000 fåglar per år skulle alltså generera kött till ca 2000 julbordsgäster. En upphandlad VHA skulle under jaktsäsongen kunna samla ihop och frysa ned tillräckligt med råvara för att sälja till julbordssäsongen.

Viltmatakademin delar varje år ut utmärkelsen Årets Viltkrog och kan bistå med kontakter till lämpliga och intresserade viltkrogar. Överblivet kött kan säljas av VHA direkt till livsmedelshandeln.

Förslag

I linje med ovanstående resonemang föreslår Viltmatakademin därför att:

1. Kommunerna i Stockholms län tar fram en gemensam förvaltningsplan för gåsförvaltning i regionen.
2. Förvaltningsplanen bör beskriva problemet på lokal nivå och föreslå lösningar där kommunerna samverkar kring förvaltning och avskjutning. Insatser från enskilda kommuner kommer enbart flytta problemet till andra kommuner i länet.
3. Jakten börjar i mars – april och pågår till sen höst. För jakten involveras främst kommunala jägare och sådana som på uppdrag bedriver skydds jakt och som har tillstånd jaga inom stadsplanerat område. Kommunala miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna skriver ett gemensamt avtal med skydds jaktlag som kan sin sak. Jägarna bör få behålla bytet för att sälja till VHA, vilket skapar incitament för jakt.
4. Kommunerna bör vidare gemensamt upphandla en lämplig vilthanteringsanläggning för hygienisk slakt där fågelköttet tas om hand, fryses ned och lagras till senare konsumtion.
5. Den bedömda mängden fåglar och den avskjutning som är teoretiskt möjlig och lämplig ger inte underlag för ett bredare nyttjande av köttet, t ex inom skola och vård. I stället bör ett urval av regionens restauranger erbjudas köpa från vilthanteringsanläggningen, för exempelvis viltjulbord. Detta skulle uppvärdera gåsköttet och bidra till positivt till dess rykte.
6. Kommunerna bör informera allmänheten om det gastronomiska värdet och av gås och annat viltkött, liksom om viltköttets bidrag till svenska hållbarhetsansträngningar.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Sveriges lantbruksuniversitets yttrande daterat den 18 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

SLU instämmer i att gässen ökat i antal och att även kontaktytorna mellan människa och gås ökat. För att möta problematiken kring det ökade antalet gäss och ökade antalet kontaktytor mellan gäss och människor bör en kombination av olika typer av åtgärder sättas in. SLU anser att det är viktigt att åtgärder utförs så att det går att utvärdera effekten av dem. SLU ser därför positivt på att drönare och andra skrämseleffektmetoder testas och utvärderas som alternativ till skydds jakt, som kan innebära en risk för lidande. I ett större perspektiv finns det dock anledning att utöver skrämseleffekten även undersöka olika skrämseleffektmetoders effekt på gässen (exempelvis påverkan på sociala strukturer och djurvälstånd). Skrämseleffekten av skydds jakt diskuteras. En fallstudie på grågås visade kvarstående skrämseleffekter i 3 dagar, men jaktens långvariga skrämseleffekt är inte klarlagd och behöver studeras ytterligare för olika arter. En annan negativ konsekvens av skydds jakten, spridningen av blyhagel i naturen, torde begränsas med anledning av det utökade förbudet mot användning av blyhagel i eller intill en våtmark. Förutom olika typer av skrämseleffektmetoder och jakt kan det även behövas en strategi för att hindra gässen att ta sig upp på badstränder samt skapa områden där gässen kan vara utan att de utgör problem för människorna.

Enligt Jaktförordningen (1987:905), bilaga 4, så får ”grågås, kanadagås och vitkindad gås som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller kan medföra olägenhet för människors hälsa”, jagas året om. Dessvärre är regeln om flockbegränsning dåligt anpassad för gäss. Naturvårdsverket påpekar i sitt förslag på jakttider till regeringen att ”Den vitkindade gåsen har ett häckningsbeteende som skiljer sig från övriga gäss eftersom den häckar i och är bunden till sin koloni under häckningsperioden.”, vilket innebär att föräldradjur kan förekomma i större flockar. SLU vill understryka att även grågås och kanadagås kan förekomma i större flockar under häckning och uppfödning. Samtidigt kan det finnas flockar under häckningsperioden som enbart innehåller vuxna gäss. Fem-flocksregeln är således ingen garanti för att föräldradjur inte skjuts, utan jakt på gäss i flock behöver anpassas för varje enskilt fall. Gässens huvudsakliga häckningsperiod sammanfaller med häckningsperiod för många andra fågelarter. Försiktighetsprincipen bör råda, och i de fall skydds jakt anses nödvändig under gässens häcknings- och uppfödningstid så behöver man försäkra sig om att föräldrafåglar inte skjuts före oflygga ungar och att annat djurliv inte störs.

I motionen framförs att ”tidigare fick gäss som var en sanitär olägenhet skydds jagas, idag behöver fåglarna utgöra en hälsorisk vilket försvårar möjligheten för skydds jakt i exempelvis Stockholm.” När det gäller gäss som smittspridare till människor så visar en genomgång av forskningen att gäss, liksom svanar, ytterst sällan utgör en hälsorisk

för människor, enligt en rapport från Naturvårdsverket 2018¹. Detta torde ha bäring på beslut om skydds jakt. Trots författarnas slutsatser om en relativt låg smittorisk, föreslår författarna ett antal åtgärder för att minska kontakten mellan människor och avföring från gäss (s. 62).

¹ Elmberg J., Berg C. & Lerner H., i Elmberg, J. & Månsson, J. (red.). 2018. Fakta för förvaltare: gäss och svanar. Kunskapssammanställning om bete, övergödning, smittspridning och skydds jakt. Naturvårdsverket. <https://www.viltskadecenter.se/pdfs/fakta-for-forvaltare-gass-o-svanar-2018-webb.pdf>

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsämnden

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C)

Miljöförvaltningens remissvar visar att argumenten för att genomföra en pilot där man använder drönare för att skrämma bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser stärkts. Likaså förslaget att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder i Stockholms stad, aktivt verka för att höja statusen för kött från vild gås genom att servera mer viltkött i stadens verksamheter. Samt att utöka det pågående pilotprojektet att servera vilt på förskolor och äldreboenden i Skärholmen till att omfatta alla stadsdelar. Några påståenden och formuleringar i miljöförvaltningens remissvar behöver dock också besvaras så att korrekt fakta tas i beaktande. Centerpartiet har i sin motion aldrig föreslagit att de gäss som skyddsjagas vid Stockholms strandbad direkt ska transporteras till befintliga storkök för att anrättas och serveras inom stadens verksamheter. Däremot bör de gäss som fälls självklart tas om hand och ätas istället för att kasseras. Detta är en av grunderna för en god jaktlig etik och det vore direkt anmärkningsvärt om Stockholms stad inte efterlevde denna i jägarkretsar självklara och oskrivna regel. Detta gäller förstås även om gässen fälls mitt i sommaren och temperaturen är hög. En stor del av jakten både i Sverige (exempelvis den omfattande jakten på vildsvin sommartid) och runtom i världen äger rum i höga temperaturer utan att resultatet av jakten – viltköttet – tillåts gå till spillo. De gäss som fälls vid skydds jakt bör således skyndsamt transporteras till en godkänd vilthanteringsanläggning som plockar och styckar fåglarna.

Miljöförvaltningen skriver vidare att gässens ordinarie jakt äger rum ”sent på hösten när det är lägre temperaturer som är gynnsamt för köttet”. Detta är felaktigt. För det första styrs den allmänna jakttiden i första hand av fåglarnas häckningsperiod. Den allmänna jakten på gäss äger, precis som för andra viltarter, således rum efter förnyringssåsong. För det andra inleds den allmänna jakten på grågås och kanadagås redan den 11 augusti i Sverige. Detta är knappast att betrakta som ”sent på hösten” vilket miljöförvaltningen felaktigt skriver i sitt remissvar.

Motionens syfte är vidare att verka för att mer viltkött serveras i stadens verksamheter. För att detta ska bli möjligt vill vi att en större andel viltkött, bland annat gåsfärs som är en utmärkt och lättlagad råvara, upphandlas från godkända vilthanteringsanläggningar för att servera köttet inom stadens verksamheter. Stockholms stad bör ta vara på möjligheten att visa vägen i en fråga som både skulle ge mer klimatsmart och nyttigt kött på tallriken, helt i linje med stadens befintliga matstrategi, samt lösa de stora problem våra ökande populationer av gäss orsakar bland annat för Sveriges spannmålsbönder. Om vild gås får en ökad status på tallriken kommer detta att påverka både beteendet hos uppköparna av viltkött – vilthanteringsanläggningarna – och vanliga konsumenters syn på köttet. En sådan

utveckling skulle i förlängningen gynna den biologiska mångfalden, lösa problem med förorenade stränder, vara en vinst för klimatet och ge större spannmålsskördar för våra bönder. Det senare skulle främja Sveriges självförsörjningsgrad och gynna möjligheten för konsumenter att välja en större andel närodlade råvaror. Stockholms stad, som till invånarantalet är en stor kommun, bör visa ansvar och vara ledande i arbetet att knyta ihop städernas och landsbygdens ömsesidiga beroende. Vidare finns ingen sanning i trafikkontorets påstående att ”minst hälften” av köttet från en fälld gås skulle behöva kasseras på grund av skott- och vävnadsskador. Detta stämmer helt enkelt inte. Faktum är att fåglar skjutna med lämplig hagelstorlek på rätt avstånd får väldigt ringa skott och vävnadsskador. Här finns dock alla möjligheter att kompetensutveckla de skyddsjägare som utför skyddsjakten så att den genomförs på ett mer jägarmässigt och etiskt lämpligt sätt.

Beträffande att servera mer viltkött i stadens verksamheter så har vi förståelse för att det av vissa verksamheter kan upplevas som att det innebär vissa utmaningar. Även här kan det vid behov bli aktuellt att kompetensutveckla personal – i det här fallet kökspersonal – för att kunna tillmötesgå exempelvis äldres behov av lättuggad skonkost. Detta för att undvika missuppfattningar om att viltkött exempelvis skulle vara mer svårtuggat än annat kött och andra fördomar. Att vara en del av den gröna omställningen kräver ibland att vissa saker till viss del måste göras på ett annorlunda sätt. Rörande användandet av drönare för att skrämma gäss menar miljöförvaltningen att ”användning av drönare som skrämsemetod inte med självklarhet är effektivt och bör kombineras med andra metoder”. Detta är korrekt, det är därför Centerpartiet föreslår en pilotstudie i ett första skede och vi ser gärna att metoden kombineras med andra fungerande metoder. Dock har flera av de metoder som föreslås av Sweco inom forskningen visat sig vara mindre effektiva än drönare. Vi vill också passa på att påminna miljöförvaltningen om att skrämme med hundar knappast är en fungerande eller lämplig metod eftersom det råder strikt hundförbud vid stadens strandbad under badsäsongen. Vidare delar vi miljöförvaltningens syn på att hänsyn måste tas till gällande flygrestriktioner. I praktiken kommer detta dock inte utgöra något problem då drönarna som ska användas endast kommer att flyga på ett par meters höjd. Det restriktionsområde som finns i Stockholms city har heller inte några strandbad där metoden är aktuell att använda. Slutligen handlar detta inte om drönare som ska hovra över badgästernas huvuden hela dagarna utan poängen är att de på ett effektivt sätt, med tidsmässigt snabba insatser, ska kunna skrämme bort oönskad sjöfågel då behovet uppstår. Den negativa inverkan på miljön miljöförvaltningen menar att ljudet från drönare kan orsaka för badplatsbesökare är alltså heller inte ett stort problem, särskilt inte i jämförelse med den negativa inverkan på miljön gäss och deras avföring har för samma badplatsbesökare.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Linn Bessner (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen
2. Att därutöver anföra följande

Efter att vår motion varit ute på remiss hos bland annat stadsdelsförvaltningarna kan vi konstatera att skälen för att genomföra en pilot där man använder drönare för att skrämja bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser stärkts. Likaså förslaget att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder i Stockholms stad, aktivt verka för att höja statusen för kött från vild gås genom att servera mer viltkött i stadens verksamheter. Samt utöka det pågående pilotprojektet att servera vilt på förskolor och äldreboenden i Skärholmen till att omfatta alla stadsdelar.

Centerpartiet tycker att den plats som Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att piloten med drönare kan testas på, Sättrastrandsbadet, tillsammans med exempelvis Smedsuddsbadet, Maltesholmsbadet och Långholmsbadet skulle vara lämpliga platser för trafiknämnden att genomföra motionens förslag till pilot.

Beträffande att servera mer viltkött i stadens verksamheter så har vi förståelse för att det av vissa verksamheter kan upplevas som att det innebär vissa utmaningar. Bland annat behöver eventuellt kökspersonal kompetensutvecklas för att kunna tillmötesgå exempelvis äldres behov av lättuggad skonkost. Detta för att undvika missuppfattningar om att viltkött exempelvis skulle vara mer svårtuggat än annat kött och andra fördomar.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Anette Nordvall (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen
2. Att därutöver anföra följande

Efter att vår motion varit ute på remiss hos bland annat stadsdelsförvaltningarna kan vi konstatera att skälen för att genomföra en pilot där man använder drönare för att skrämja bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser stärkts. Likaså förslaget att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder i Stockholms stad, aktivt verka för att höja statusen för kött från vild gås genom att servera mer viltkött i stadens verksamheter. Samt utöka det pågående pilotprojektet att servera vilt på förskolor och äldreboenden i Skärholmen till att omfatta alla stadsdelar.

Centerpartiet tycker att den plats som Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att piloten med drönare kan testas på, Sättrastrandsbadet, tillsammans med exempelvis Smedsuddsbadet och Långholmsbadet skulle vara lämpliga platser för trafiknämnden att genomföra motionens förslag till pilot.

Beträffande att servera mer viltkött i stadens verksamheter så har vi förståelse för att det av vissa verksamheter kan upplevas som att det innebär vissa utmaningar. Bland annat behöver eventuellt kökspersonal kompetensutvecklas för att kunna tillmötesgå exempelvis äldres behov av lättuggad skonkost. Detta för att undvika missuppfattningar om att viltkött exempelvis skulle vara mer svårtuggat än annat kött och andra fördomar.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Alice Vestlin (C)

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen
2. Att därutöver anföra följande

Efter att vår motion varit ute på remiss hos bland annat stadsdelsförvaltningarna kan vi konstatera att skälen för att genomföra en pilot där man använder drönare för att skrämja bort gäss från stränder och gräsytor i närheten av stadens badplatser stärkts. Likaså förslaget att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder i Stockholms stad, aktivt verka för att höja statusen för kött från vild gås genom att servera mer viltkött i stadens verksamheter. Samt utöka det pågående pilotprojektet att servera vilt på förskolor och äldreboenden i Skärholmen till att omfatta alla stadsdelar.

Centerpartiet tycker att den plats som Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att piloten med drönare kan testas på, Sättrastrandsbadet, tillsammans med exempelvis Smedsuddsbadet och Långholmsbadet skulle vara lämpliga platser för trafiknämnden att genomföra motionens förslag till pilot.

Beträffande att servera mer viltkött i stadens verksamheter så har vi förståelse för att det av vissa verksamheter kan upplevas som att det innebär vissa utmaningar. Bland annat behöver eventuellt kökspersonal kompetensutvecklas för att kunna tillmötesgå exempelvis äldres behov av lättuggad skonkost. Detta för att undvika missuppfattningar om att viltkött exempelvis skulle vara mer svårtuggat än annat kött och andra fördomar.